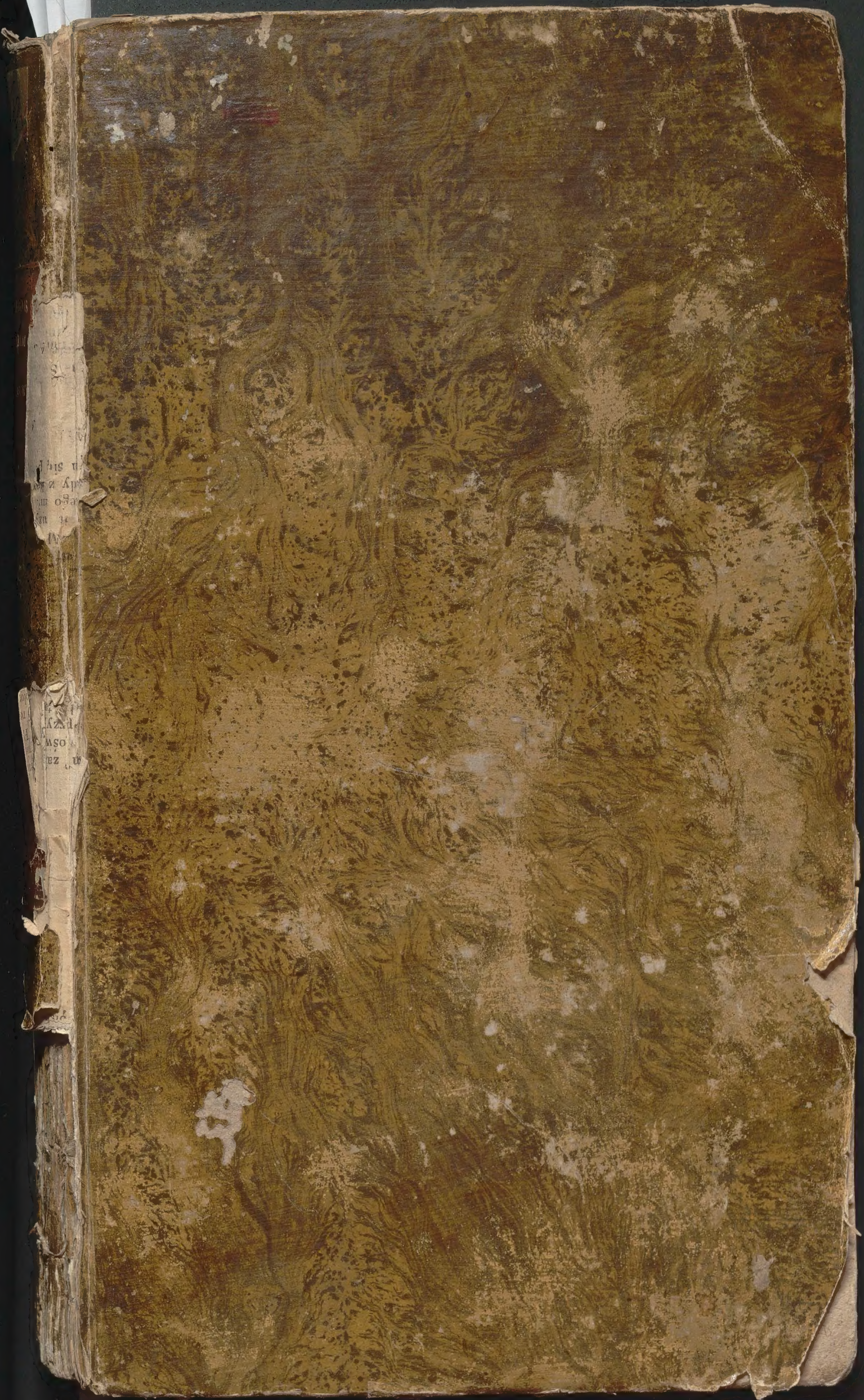

Spis materyi w tey książce znayduiących się

GŁOS
STANISŁAWA
SOŁTYKA
POSŁA z WOIEWODZWA KRAKOWSKIEGO,
ORDEROW POLSKICH KAWALERA,
Na Sessyi Seymowey dnia 21. Maia 1792.
MIANY.

NAYIAŚNIEYSZY KRÓLU! NAYIAŚNIEYSZE STANY!

GDY Ustawa Rządu zabespieczyła w powszechney wierze pokoy, gdy wszelkie wyznania pod Opiekę Rządu przyięła, czas iest abyśmy Każdemu zaręczonego dotrzymali Prawa, abyśmy Nieunitom na wierność Rzpltey poprzysięgłym, utwierdzili to, co sobie na Kongressie od nas pozwolonym, w assystencyi wyznaczonych od Seymu Osób postanowili, i za nieuchronnie potrzebne uznali.

Tolerancya ciągnie za sobą dozwolenie tego wszystkiego, naczym się zasadza wyznanie tollerowane. Nieunici w Państwach Rzplitey mieszkaiący są ciż sami którzy się znayduią w Grecyi na Węgrzech, na Wołoszczyźnie, w Kraiach Weneckich i w Państwach Rossyiskich, wszędzie oni wyznanie swoie gruntuią na Władzy i Juryzdykcyi Biskupiey, ktoby im odiął Byskupow, wywracałby prawidła ich wyznania, niszczyłby tollerancyą, która im dozwala spokoynego bytu w Państwach Rzpltey, a co naygorzey, uchybiłby, tego zbawiennego celu, dla którego Rząd Nasz tollerancyą przyiął, to iest ugruntowania spokoyności powszechney, i przywiązania Obywatelow do Rządu, takowy albowiem człowiek ieżeliby nie mógł porzucić Oyczyzny swoiey, musiałby rad nie rad przez wzgląd na własne wyznanie, szukać związkow z obcym ludem, i z obcém Rządem, który mu dogodnieysze co do iego sumienia podaie prawidła.

Nieunici tak, iak i my zaczynaią prawidła swey Religii w Kapłaństwie od Biskupow, ktoby im zabronił mieć Biskupow, ten im zabrania wszystkiego, to iest: zabrania Kapłanow niższych, i innego gatunku Sakramentow, które nie mogą bydź poświęcane tylko przez Biskupow: a w takim rzeczy stanie coż się dziać musi, o to: ci którzy chcą bydź Kapłanami Nieunitów, muszą się udawać niechętni do Państw obcych, tam poddawać się Władzy Biskupa mieyscowego, aby ich na Kapłaństwo poświęcił, aby im Chryzmata, i Oleie poświęcone rozdawał, z tąd idzie iedność i posłuszeństwo niebespieczne Religiiczne, za nim nauka szkodliwa, podług prawideł Sąsiedzkich, a za tą podległość ślepa Władzy tamtego Kraiu.

Y z tąd to ze smutkiem Nayiaś: Stany! od nie małego doświadczamy czasu, że Nieunici nasi święceni w Kijowie, opatrzeni Księ-

gami do nabożeństwa i Nauki, na posłuszeństwo, Peterzburgskiemu Synodowi, i Jmperatorowey Rossyiskiey przysięgać musieli, w Modlitwach swoich tę Monarchinią, iak gdyby Królową Królow naypierwey wymieniać o Władzy Kraiowey, o Panuiącym w Polszcze Królu żadney nieczyniąc wzmianki. Daley ieszcze skutki nieszczęśliwe tych naszych obłąkały współ Obywatelow, niemaiąc oni Biskupa swego, poddali się dobrowolnie Biskupowi Peryesławskiemu, który obiąwszy Archimandryą Słucką, rządził w Polszcze całym Nieunickim ludem, iako podległy Peterzburgskiemu Synodowi, a iakie z tąd wypływały Konsekwencye? Deputacya Jndagacyina naydokładniey to wyłuszczyć potrafi. I nie mogło bydź inaczey, bo Nieunici potrzebuiąc Kapłanow, potrzebuią Biskupa, aby ich poświęcał, kiedy go mieć niemogli w państwach Rzpltey, musieli go szukać pod obcym Panowaniem. Trzeba zatym Nieunitom dać Biskupa, ale nie dosyć na tym, trzeba im dać całą Biskupią Hierarchią, ieżeli chcemy aby zupełnie mieli przecięty związek z obcemi Państwami, bo tego Koniecznie wymaga ich wyznanie. W każdym albowiem przypadku zawakowania Biskupa, nowo nominowany musiałby się udawać, po Konfirmacyą do którego z obcych Metropolitow, a ta sama Konfirmacya i Władza Poświęcania Biskupa Polskiego, da mieysce szkodliwego związku Nieunitów Naszych z widokami obcego Macarstwa. Trzeba zatym Nieunitom całkowitą ustanowić Hierarchią, to iest: Metropolitę iednego, 3. naymniey Biskupow którzyby od Metropolity Konfirmowanemi byli, sam zaś Metropolita, aby na ieden raz był Konfirmowany od Patryarchy Konstantynopolitańskiego. Póki takowey nie ustanowiemy Hierarchii; póty nie podchlebiaymy sobie, żeśmy millionowy lud Nieunicki od obcey zasłonili influencyi, trafi ona do tych nieszczęśliwych współ Obywatelow naszych, a trafi zawsze ze strony naydelikatnieyszey, bo ze strony sumienia. Dla czego trzeba nam w tey mierze wziąść Rezolucyą silną, na samey sprawiedliwości zasadzoną. Kiedyśmy pozwolili Nieunitom zupełney tollerancyi, kiedy maią wolny obrządek w Państwach Rzplitey, niech go maią zupełny, przychodzą oni do nas w tey mierze w postaci prawdziwych Oyczyzny Synow, zaprzysięgli Konstytucyą Rządową, zaprzysięgli żadney obcey niepodlegać Władzy, niosą do nas prozby skromne.

Nayiaśnieysze Stany! zaczniymy iuż rządzić się prawidłami sprawiedliwości nieskażoney, powiedźmy sobie raz, iż wszyscy Przyiaciele naszych swobod, naszey Konstytucyi, naszey niepodległości bydź powinni uważani, iako Nasi współ-bracia sumienie ich zostawmy temu, który włada Sercem i wolą każdego człowieka. Ten Bóg Wszechmocny, ten powszechny świata Rządca, który roskazał wschodzić Słońcu nad złemi i dobremi, który otwiera swą rękę, aby napełnił wszelki żywioł Błogosławieństem, ten Bóg niech ma Opiekę nad wszelkim sumieniem ludzkim! my zaś w duchu łagodności Chrześciańskiey postępuiąc, nie prześladuymy niczyiey opinii, ale sprawiedliwością, przkładnym życiem, cnotami Wierze Naszey Swiętey Paniącey właściwemi, pociągaymy ich do słodkich związkow iedności, które są cechą Swiętey naszey Religii. Gdy uznaią, że ich co do własnego nieprześladuiemy sumienia, gdy widzieć będą że pomimo różnicy wyznania, maią równe z nami Uczestnictwo swobod Obywatelskich, gdy raz zasmakuią w rządney wolności, żaden obcy Sąsiad uwieść ich nie potrafi. Będą kochać sprawiedliwą dla siebie Oyczyznę, będą Kochać wolność i swobody własne, których żadnemu Tyranowi, żadnemu obcemu Despocie, wydrzeć sobie niedopuszczą.

Nayia-

Nayiaśnieyſze Stany! Wolność ieſt Naſzym nayw iękſzym ſekretem przeciw iakieykolwiek obcey uzurpacyi, ieſt nayſilnieyſzym murem od napaści Saſiedzkich, niech kiedy mówią różnemi ięzykami, niech w wyznaniach co do Religii zachodzi między niemi różnica, wolność dobrze zrozumiana, ſprawiedliwość ściśle każdemu oddana, ziednoczy ich corychley, i nauczy iednego czucia, iednakowych za ſwobodami właśnemi wyrazow, a zatym upraſzam aby, iak nayrychley uchwały Kongreſsu Pińſkiego z woli Stanow zaſzłe, potwierdzonemi były, aby Nieunici ſwoią Hierarchią mieli, aby dopełnieniem tego Władza wykonawcza zatrudniła ſię.

Lecz gdy mówię N. Stany iak Polak własną Oyczyznę kochaiący, iak człowiek Prawa każdego świątobliwie ſzanuiący, niech tu nikt nierozumie, abym Wiary Swiętey Panuiącey, Wiary Oycow moich naymnieyſzego ſzukał uſzczerbku. Owſzem mam za nayściśleyſzą powinność oświadczyć ſię przed całą Narodu mego powſzechnością: iż nie radbym, aby w tym czaſie, gdy wſzyſtkim ziemi naſzey mieſzkańcom ſprawiedliwość oddaiemy, niewidzieli my zaſmuconego Duchowieńſtwa Religii Naſzey Panuiącey, trzeba wſzyſtkim z uſzanowaniem zachować ich Prawa, trzeba wſzyſtkich ſzanować właſność, trzeba wolą Poprzednikow naſzych mieć na ściſley baczności, tak, iakby była właśną naſzą. Alboż zbogaciliśmy Skarby Rzpltey gorſzącym właſności Kościelney wydzierſtwem? iednego Regimentu za to mieć nie możemy, cośmy Duchowieńſtwu odięli; daliśmy tylko zły przykład, obudziliśmy złe o właſności wyobrażenie; zaſmuciliśmy i przeſtraſzyli Przewodnikow tylu millionow ludzi, w tym czaſie, gdziebyśmy radzi wſzyſtkich widzieć weſołych, i przywiązanych do nowey Rządu Formy. Dwa charaktery noſi na ſobie Duchowieńſtwo naſzey Religii Panuiącey, ieden który ſtanowi wyznanie Religii Rzymſkiey Katolickiey, drugi pochodzi z bowiązkow Obywatelſtwa, iako mięſzkańcow Ziemi Polſkiey, i maiących wpływ do Rządu Polſkiego. Uważaymy Duchowieńſtwo w iednym i w drugim widoku: w pierwſzym naylepiey nas przykłady przekonaią. Religia Katolicka, ieſt Panuiącą w Węgrzech, noſi to Królelſtwo Imię nadane od Stolicy Apoſtolſkiey, Apoſtoliczne, Rzplta Wenecka ſławna z przywiązania ſtałego do Wiary Katolickiey, i uſzanowania dla Oyca S. iednak w obydwóch tych Pańſtwach ieſt zupełna Hierarchia *Ritus Græci Orientalis*, i Duchowieńſtwo Katolickie na to ſię nie żali, a czemuż naſze miałoby utyſkiwać? Jakie obowiązki przepiſuie Obywatelſtwo Naſzemu Duchowieńſtwu, niech raczy przypomnieć ſobie, rzeź przed kilkonaſtu latmi zdarzoną, i tę którą przed trzema laty nam gotowano, a zapewne znaydzie prawidła ſwych krokow.

Atoli ieżeli ſą tacy Nayiaśn. Stany! Którzy wchodzą w ſpoſob moiego czucia, dziwić ſię zapewne nie będą wnioſkom moim; iż w tym czaſie kiedybym rad pocieſzyć i przywiązać Nieunitow do Rządu Naſzego, nieradbym widział zaſmuconego Duchowieńſtwa Religii Naſzey Panuiącey, radbym przynieść ſłodycz prawdziwą Głowie Powſzechney Kościoła Naſzego Oycu Swiętemu, któremu takowe życzyłbym oświadczyć przełożenie, ażeby widział, że nie oziębłość do Religii Panuiącey, przywiodła nas do uformowania Hierarchii Nieunickiey, lecz prawdziwa ſwobod naſzych miłość, rzetelna troſkliwość o naſze granice, i naſzą niepodległość, ale na dowod iak wyſoce ſzacuiemy Religią Naſzą Panuiącą radbym aby miał doniesiono ſobie Ociec Swięty, że Dyecezyą Kiiowſką pomnożyliśmy w Kościoły Paraſialne, że właśność Kościelną nayuroczyściey zabeś-

A 2 pieczyć

pieczyć pragniemy, że nie żądamy więcey tylko, aby Duchowieństwo samo u siebie dla dobra powszechnego potrzebne urządzenia poczyniło, aby ieden nie zbytkował, drugi nie łaknął.

Takie prawidła, i takie urządzenia zgodzą się zupełnie z celami naszemi, własność Kościelna ocaleie, Duchowieństwo podług żądania naszego samo dobrowolnie urządzić się dozwoli, a my uchroniemy się gorszącego naśladownictwa, które przestraszać nas powinno, okropnemi skutkami i przykładami.

Żaden rozsądny Narod nigdy nie brał przed siebie dwóch razem reform, zaięci dzisiay ocaleniem granic naszych, utrzymaniem Stey dnia 3. Maia Konstytucyi, nie tykaymy Reformy Duchowieństwa. Staraymy się aby Ci Przewodnicy sumnienia millionowego ludu, wraz z nami błogosławili swoiey Oyczyznie, powierzmy im samym własną ich poprawę. Dla czego byłoby zdaniem moim, aby w tym samym czasie, kiedy Nieunitom potrzebne postanawiamy swobody, Ociec Sty i całe Duchowieństwo nasze zapewnionemi bydź mogli, o sentymencie Naszym ku Religii Panuiącey, o uroczystym zabeśpieczeniu własności Kościelney, wszakże pod temi warunkami, aby Duchowieństwo urządzone zostało, co do istotnych Religii obowiązkow, co do dzieł miłosierdzia, co do nieuchronnego potrzeb Oyczyzny Naszey, wsparcia, Władza łagodna dokazuie wszystkiego, Władza gwałtowna naylepsze rzeczy psuie.

Nie pochlebiaymy sobie Nayiaśn: Stany, aby nieprzyiaciele nasi nie szukali wszystkich sposobow zguby powszechney, ięda zazdrości, rozniesie na skrzydłach potwarzy po całym Kraiu maxymy zdradnicze, wpaiać będzie zdania o Religii niebeśpieczne, poruszy żołć w spokoynym Obywatelu, zapali fanatyzm przekładaiąc, iż Nieunitom nadaiemy wolność, a fundusze Kościoła Swiętego, z pogardą i poniżeniem Religii Panuiącey wydzieramy, zadrzą na to słabę umysły, obłudnik uwieść ie potrafi, a obce Mocarstwa szukaiące naszey zguby, obietnicami uięcia się za naszą krzywdę, do szkodliwych nawet krokow przyprowadzić zdołaią.

Oby Narody wolne mogly iść zawsze umiarkowania drogą w tym wszystkim, co się spokoyności ludzkiey tycze! Oby! nikt nie podchlebiał sobie że wszystkiego dokazać potrafi oby nakoniec powtarzaliśmy sobie bezprzestannie tę prawdę, iż ieżeli chcemy, aby dzieło nasze było trwałe, i nieporuszone, trzeba aby żadnego Stanu ludzie nie mieli przyczyny narzekać przeciwko Ustawom Naszym, i mierźić sobie własney Oyczyzny.

Nayiaśn: Królu prowadzisz szczęście i sławę Narodu tak roztropnie i mądrze, racz pamiętać, iż ustanowienie Hierarchii ile Cię wsławi w naypóźnieysze czasy, tyle ubeśpieczy Oyczyznę, Królu Nayiaśnieyszy, bądź Oycem dla millionowego ludu Nieunickiego, są oni Polacy, są nasi wspól-bracia, będą wraz z nami wspólney bronić Oyczyzny, będą i Twoią tarczą, przyczyń się za niemi, niech dzień dzisieyszy będzie szczęśliwą Epoką pomyślnego losu, tych nieszczęśliwych Obywatelow!

Mówiłem podług mego czucia, żaden prywatny interess nie pobudził mnie do tego, ale uwaga aby wszyscy tey Oyczyzny Synowie ziednoczonym sercem i umysłem łączyli się razem do skuteczney iey obrony naydzielnieyszego ratunku.

69.

ZBIOR
PISM
CZASOW

8.